

եւ ըստ իմաստին գրել հետեւեալ, հետագայ, յաջորդ, ապաջիկայ. իսկ տպագրայի իմաստով՝ տպու, առ յապու, տպագրայ, ապառնի (կազմուած տպու եւ ստեղծին կրատւորականով՝ ասելիք = տպաւորի, որ կը նշանակէ ինչ որ վերջը կ'ըլլայ, կ'ըլլայի), յապաջիկայան, յոյժիսեւ, յետիւն, որոնց մասին խօսեցայ արդէն վերեւ:

Այս ահա իմ վերջին խօսքս:

Մեր հայրենակիցը եթէ ուզէ սակայն իր սիրած յետագան գործածելու՝ ազատ է. իսկ ես իմ ընթերցողներուս կը պատուիրեմ սիրողաբար որ երբեք չգրեն Թեոսագայ, այլ Հիտագայ, Ալպագայ, եւ կամ վերեւ յիշուածներէն մին կամ միւրը՝ ըստ պարագային:

Հ. Ա. ՂԱԲԿԵԱՆ

Գ. Գ. Հայրենակցիս մեր լեզուին ծանօթ աշխատեման առթիւ ըրած հարցումին ղիւրին չէ պատասխանելը, Որեւէ ձեռնարկ՝ ըլլայ պաշտօնագրէն թէ անպաշտօն՝ կրնայ աւելի վատ արգիւնքներ յառաջ բերել, և ապագայ (ո՛չ թէ չեղագայ) պատմիչները այն ասեմն է որ պիտի այգանեն մեր ձեռնարկը, Բողոք մը ըրինք, ի՛նչ արդիւնք ունեցաւ:

ԺԵ.

Մի՛ ԳԲԷՔ

ԵՐԲԷՔ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ԵՐԲԷՔ

Քիչ՝ բայց դեռ կան սոյն սխալն ընողներ, ըլլայ օրաթերթերու՝ ըլլայ զրգերու մէջ:

Գիտնալու են դեռ տակաւին իրենց սխալն մէջ յամառողները, որ հայ լեզուն էք վերջով արմատական բառ չունի. կայ միայն հէք ածականը, որուն ուղիղ ձեւն է անշուշտ հէգ:

Անդէք (անդենականները), մատեք, աշծեք, քօդեք, օրհեք, խալօրհեք, ոքօրեք, գիւօրեք՝ բոլոր յոգնակներն են, հայ վերջը եւ՛ի փոխուած ըստ լեզուական օրինի. նոյնպէս մարգարեք, աշտեք, եւն. եւն. — յոգնակի են:

Աս այսպէս: Բարեբախտաբար ուրիշ

նոյնքան եւ աւելի զօրաւոր ապացոյց մը ունինք՝ որ կ'ազդակէ երբեք դեռ եւս ցաւագար ձեւով գրողներուն ակամքին: Այդ ապացոյցը ահա.

Ոչ որ երբեք ուրեմն Ոստ ուստեք ուստեմն Երբ երբեք երբեմն Ոչ որ երբեք երբեք եւ՛ով զրուած չէ հայ գրականութեան ծնած օրէն ի վեր:

Ոստեք՝ երբեք եւ՛ով զրուած չէ Աղաւէն ի վեր:

Ուրեմն, ուստեմն, երբեմն երբեք եւ՛ով զրուած չեն աշխարհս ստեղծուելէն ի վեր: Արդ, ի՛նչպէս կարելի է երբեքը եւ՛ով գրել, եւ ինչո՞ւ, ի՛նչ օրէնքով:

Կա՞յ առարկութիւն:

Անգամ մը մէկը առարկեց ինծի թէ՛ երբեքը երբ զրական իմաստով գործածուի՝ ելով կը գրէ եղեր. իսկ երբ միտական՝ եւ՛ով:

Օրինակ մըն ալ տուաւ. «Եթէ երբեք» գրելուս ելով կը գրեմ. «ոչ երբեք» գրելուս՝ եւ՛ով:

Արի անմիջապէս մատիտս ձեռք, եւ շարեցի հետեւեալ օրինակները՝ երբ տեսայ որ կարելի պիտի չըլլայ գինքը խօսքով համոզել:

Դրական

«Ապա էր երբեք՝ զի չէր հիւզն. — է երբեք, զի վասն մեղաց լինին այնպիսի տանջանք, եւ է երբեք՝ զի պատահարք պատահեն»։ (Եղեկի)։

Ժխտական

«Ոչ երբեք ասեմ շատ. — Ոչ երբեք գիտէի գձեզ»։

Դրական

«Է՛ ուրեք՝ զի քաջապէս յաղթեցաք, եւ է՛ ուրեք զի նոքա մեզ յաղթեցին»։

Ժխտական

«Ոչ ուրեք առաքեցաք»։ — «Ոչ ուրեք գտանեմք ասացեալ նորա ի նորումս»։

Դրական

«Յորժամ հայր սիրելի ուստեք գայցէ»։ «Զո՞ւ ուստեք ասեն զինչն մարդիկն»...

Ժխտական

«Երկիրդ եւ ոչ ոստերք: — «Ոչ ոստերք առնոյր կին»։ Եւն. Եւն.:

Մեր մարդը երկրորդ Զաքարիա մը եղաւ, լեզուն կպաւ քիմքին...

Օրէնքը, կանոնը, լեզուն՝ ոչ դրական նի կը նային, ոչ ժխտականի:

Երբեքը ինչ իմաստով ալ գործածուի, պէտք է իր ուղիղ ձեւով գործածուի, այն է ելով՝ ԵՐԲԵՔ. առկէ աւելին՝ հեթանոսութիւն է:

Երբեքը կ—ով գրողը պէտք է երբեմն ալ կ—ով գրէ. պէտք է ոտքը, ոստերք, ոտքեմն, ոստեմն մակը այնքան ալ կ—ով գրէ, որպէս զի այլանդակութիւնը կատարեալ ըլլայ: Ուստի՝

ՄԻ՛ ԳՐԷՔ

ԵՐԲԵՔ

Այլ գրեցէք

ԵՐԲԵՔ

ԺԸ.

ՄԻ՛ ԳՐԷՔ

ՅԱԽԷՐԺ

Այլ ԳՐԵՑԷՔ

ՅԱԽԷՐԺ

Հայ թերթերէն շատերուն, ինչպէս նաեւ շատ գրեցերու մէջ կը հանդիպինք յաւերժ, յաւերժապէս, յաւերժական գրութիւններուն: Եւ ալ կանուխ՝ այդպէս կը գրէի. Բազրատունին ալ, Հիւրմիւզն ալ. բայց յետոյ ուղղած են:

— Սխալ է. պէտք է ուղղել, եւ ուղղելի, ուղիղներ ալ ուղղել են, եւ կ'ուղղեն. բայց պէտք է ամէն ոք ուղղէ:

Հայ լեզուն ալ՝ ինչպէս ամէն լեզու՝ իր քմահաճոյցներն ունի. երկու արմաւտական բաղաձայնն առաջ է շընդունիր, ե կ'ուղէ:

Ահա օրինակներ.

Շեղք, հեղք, խեղդ, զեղի, հեղ, տխեղծ, կեղծ, անասեղծ, եղի, փեղի, մեղի, զեղծ,

դեղձ, հեղձ, խեղձ, մեղձ, սեղձ, զեղմն, եղմ, բիրեղմ, աղեղմ, բաղեղմ, պձեղմ, սսեղմ, ստեղմ, զեղչ, զեղչ, շեղչ, կեղտ, շեղտամեղտ, մեղր, յեղց, երթմն, ոտքմն, ոստեմն, եեղք, հեղգն, սեղդ, խեղդ, բղեշխ, լեշի, հրաժեշտ, կեղտ, պարկեշտ, հեշտ, շեշտ, զասեշտ, բեռն, բեղմն, բիրեռն, ծիծեռն, ձեռն, եղան, ձեռն, եռն, սեռն, յիւռն, սիւռն, տիւտն, բաստն, հեռի, հաստաբն, զգնատ, հեռ, պահեռ, արհեռ, համեռ, հաստամեռ, գաղտամեռ, քսեռ, գովեռ, ոտնատ, արունատ, սոխեռ, երդ, բերդ, զերդ, երք, բերք, մերք, փերք, մերժ, զերժ, գերժ, երկ, լերկ, հերկ, մերկ, սերկ, վերչ, ստերչ, յափախերս, աղերս, ներս, կերտ, աշակերտ, լակերտ, շերտ, կապերտ, սերտ, վերտ, եզր, տետր, երբ, ընթերց, Եւն. Եւն.:

Այս օրինակները շատ բարձր եւ անժխտելի քարոզութեամբ կ'աղաղակեն թէ երբ բառի մը վերջը արմատական երկու բաղաձայններ գտնուին, անպատճառ պէտք է ե գործածել: Բաղաձայնը երբ մէկ է՝ բառին նշանակութեան համեմատ՝ կրնայ ե ալ դուրիլ, ե ալ Գեռ՝ կը նշանակէ ջուրի հոսանքը. ցետ՝ գետիլ բային արմատն է, տգետ: Պետ, պետութիւն, պետ, պիտոյ, անպետ: Ասոնց մասին ուրիշ առթիւ:

Յաւերժն զատ՝ ունինք նաեւ յաւերժաւ, որ կ—ով կը գրուի, որովհետեւ բաղաձայնը մէկ է Բայց երբ բէն ներս միւննը՝ պէտք է կ—ն փոխենք կ—ի, եւ զրենք յաւերժ, յաւերժանաւ, յաւերժական, Եւն. Եւն., ինչպէս նախկեաց օրինակները կը սորվեցնեն:

Մեր բառն ալ ընդհանրապէս սխալ կը գրեն գրեթէ ամէնքը. մեղր կամ մերք. երկու են բաղաձայնները, պէտք է անհրաժեշտօրէն կ—ով գրել. ինչպէս տետր, մեղր, եզր, Եւն. Ուստի՝

ՄԻ՛ ԳՐԷՔ

ՅԱԽԷՐԺ, ՄԷԴԴ

Այլ գրեցէք

ՅԱԽԷՐԺ, ՄԵԴԴ

ԺԲ.

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ՄՐՏԱԿԵՂԷՔ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ՄՐՏԱԿԵՂԷՔ

Երբէք-ի նման եւ աւելի ալլանդակ սխալ մըն ալ՝ տարածուած հայ գրական աշխարհին մէջ՝ սրտակեղէք բառն է։

Նոր կազմուած բառ է, հին լեզուին անծանօթ, եւ իրաւամբ ալ անծանօթ՝, զի անճաշակ է եւ յախնթոր, բայց զոր-ծածուելով՝ շփուելով՝ հանդուրժելի դարձած է այսօր. անհանդուրժելին կեղէք ձեւըն է, ե-ի կոպիտ սխալը։

Յունական քիլի բառն է՝ ունինք կեղ արմատ մը, որմէ կազմուած են կեղ-եղ եւ կեղ-եք-եղ բայերը, եւ կեղով սկսած կարգ մը բառեր, զորս կը ցուցնէ բառ-գիրքը։

Բայց մեր փնտռելիքը աս չէ, — ալլ այն՝ թէ կեղեքը չի կրնար ե-ով գրուիլ։ Երբեքի մեր քարոզին մէջ արդէն ընդարձակօրէն խօսեցանք եւ ըսինք թէ էք ա-ծանցով հայերէն ոչ մէկ բառ ունինք։ Միայն բայերուն մէջ է՝ զբարբար թէ աշխարհաբար՝ որ կ'երեւայ։ Այս իսկ արդէն պիտի բաւէր ապացուցանելու սխալին կոպտութիւնը։

Ուրեմն կեղ-եք-եղ բայը կազմուած է կեղ արմատէն, եք ածանցէն, եւ հի վերջէն։ Կայ նաեւ կեղեղ, առանց եք ածանցին նոյն նշանակութեամբ, թէ եւ միւսը աւելի սաստկացած եք-ի յաւելմամբ։

Այդ եք ածանցը հայ լեզուին շատ ալ անծանօթ ածանց մը չէ։ Երբ-եք, ուր-եք, ոտտ-եք ձեւերէն զատ՝ զոր տեսանք յիշուած յօդուածին մէջ, ունինք նաեւ եր-եք, յոր-եք, յար-եք, որմէ բարեքի, բարեքիկ, եւ յետոյ թուականներու ջողիւրը եր-եք-եան, յոր-եք-եան, սմեկ-եք-եան, եւն։

Ահա կարգ մը օրինակներ նախնեացմէ.

1. Միք հին լեզուին մէջ ունինք սրտակոտոր եւ արտափութուր բառերը, որոնք նոյն իմաստն ունին եւ աւելի ազդուք են։

«Գազանք վայրի կեղեքեսցեն զնոսա, (Ովս. Ժգ. 8.) «կեղեքել զստինս, զղէմս, զվէրս, զբեկեալն, զգիշատեալն» — «կեղեքէ չաւառչար զամենայն մարմին»։ Եւն, եւն։

Կեղեքիլ. «Գազանս կեղեքիլս գառանց»։ Կեղեքումն. «կեղեքումն առաջին չարեաց»։

«Բնդ կեղեքումն մեղաց», Եւն, Եւն։

Ամէնն ալ ելով։ Ուստի՝

ՄԻ՝ զՐԷՔ

ՄՐՏԱԿԵՂԷՔ

Այլ գրեցէք

ՄՐՏԱԿԵՂԷՔ

Ի.

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ՎԵՅՆԵՐՐՈՐԴ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ՎԵՅՆԵՐՐՈՐԴ

Սխալ մը որուն շատ ստէպ կը հանդիպինք ըլլայ գրեքու թէ լրագորներու մէջ։ Ուշ դնելու է սա պարզ կանոնին։

Թուական ածական մը դասական շիւնելու համար ունինք երկու մասնիկ, բոլոր եւ երոյր։

Երկու, երեք, չորս թուականներուն վրայ կը գրուի բոլոր ածանցը. երկ-բոլոր, եր-բոլոր, չոր-բոլոր. իսկ միւս բոլոր թուականներուն վրայ երոյր ածանցը. հինգ-ե-բոլոր, վեց-երոյր, եօթն-երոյր, ութ-երոյր, ինն-երոյր, տասն-երոյր, հազար-երոյր, եւն։

Շփոթութեան կամ սխալին պատճառը երոյրք եւ չորբոլորք բառերուն կրկին թէ գրելու են. բայց ուշ դնելու է՝ որ անոնց մէջ առաջին բէ գրելը արմատին են, եր-բոլոր, չոր-բոլոր. որով հիմեցեալորդին կամ ուրեքորդին մէջ մտնելու իրաւունք չու-նին անոնք, որովհետեւ բէ գրով չեն վերաջանար։

Ուստի ոչ մէկ հայ գրիչ պէտք չէ չու-նեցած իրաւունքը տայ անոր եւ գրէ

ԵՐԵՆԵՐՐՈՐԴ

Այլ

ԵՐԵՆԵՐՐՈՐԴ, Եւն, Եւն։

ԻԱ.

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ՓԱՌԱՅԵՂ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ՓԱՌԱՀԵՂ

Ձեռքս թերթ մ'ունիմ, որ միշտ փառայեղ
կը գրէ, չկայ այսպէս բառ. պիտի ըլլայ
փառահեղ:

Հին բառ չէ, զործածուած է Ոսկիփու-
րիկներու եւ Յայամառարքներու մէջ: «Այլ
մեծաշուք եւ փառահեղ»։ Ուրիշ է ծայ-
րայեղ բառը, նոյնպէս բազմայեղ, խեղա-
յեղ, որոնք կազմուած են յեղ արմատով,
եւ բոլորովին տարբեր իմաստ ունին:

Եղ ածանցով ալ կազմուած չի կրնար
ըլլալ. այն ատեն փառեղ պիտի ըլլար,
ինչպէս շոք՝ շքեղ, արեղ, ընչեղ, մազեղ,
անձնեղ, զօրեղ, ակնջեղ, եւն, եւն. ածանց
մը որ շատութիւն՝ ճոխութիւն կը ցուցնէ:

Իմաստը կամ անեղ փառօք, կամ որ
փառք կը հեղու դէպ ի դուրս. ինչպէս ա-
րիւնահեղ, որ արիւն կը հեղու, կը թափէ:
Բայց ճիշդ է անեղ փառքովը: Միացած ա-
ռանց յօդակապի, որովհետեւ անեղը ծայ-
նաւորով կը սկսի. կ'ըսուի նաեւ անեղա-
փառ. ինչպէս յաղորանդամ, անդամալաղոր:
Ուստի

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ՓԱՌԱՅԵՂ

Այլ գրեցէ՛ք

ՓԱՌԱՀԵՂ

ԻԲ.

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ԼԵԳԷՈՆ,

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ԼԵԳԷՈՆ

Նոյն թերթին մէջ Արարայի դիւցազ-
ներուն կամ Արեւելեան լեզէոնին վրայ
խօսողները միշտ այդպէս սխալ կը գրեն:

Է գիրը՝ բաց ի քանի մը չնչին բա-
ցառութիւններէ՝ որոնց մասին պիտի խօ-

սինք իրենց կարգին, վերջին վանկին մէջ
է միայն որ ունի գոյութիւն: Լատին բառ
է, որմէ առած է յունարէնն ալ λεγέων.
մերինը աւելի ասոր հետեւողութիւն է, զի
երբեմն կայ լեգեովն գրուած: Ուղիղ ձեւին
ունինք շատ օրինակներ. «լեգեոն անուն է
իմ» — Որ ունէր լեգեոնն» եւն: «Լեգեոնն
թարգմանի լեգեոն. (Մարտիկ) — «Երկոտա-
սան բիւրոց լեգեովն (Կոլ. Ժբ.) — «Հա-
ւածեաց զբազմութիւն լեգեոն զօրացն
(Շար.):

Լեգեոնախումբ, լեգեոնական, լեգեոնալար,
լեգեոնեան, եւն, ամէնքն ալ ուղիղ ձեւով:

Լեգեոնին մօտ ունինք փեղեոն անունը,
ճիշդ նոյն ոճով: Ուստի

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ԼԵԳԷՈՆ

Այլ գրեցէ՛ք

ԼԵԳԷՈՆ

ԻԳ.

ՄԻ՝ ԳՐԷՔ

ՀԵՂԼԷՆԱԿԱՆ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷՔ

ՀԵՂԼԵՆԱԿԱՆ

Օրէնք է անխախտաւ որ վերջին վանկին
մէջ, նու զրէն առաջ է ունի հայ լեզուն,
բաց ի քանի մը անշան բացառութիւննե-
րէ: Որով հնչեւ պէտք է զբուի անվրէպ
է ով. բայց երբ բառը կ'ածանցուի, է-ն
է չի մնար. պէտք է փոխուի ե-ի կամ
ի-ի:

Ինչպէս չեն, չիեն, փոխարեն, փոխա-
րիեն, քեն, քիւնարեղիթ օրեն, օրիւնար,
եւն. — Երբեմն ալ կը փոխուի ե-ի. ա-
մեն, ամենայն, պարեն, պարենաւորեղ, հե-
լենն ալ հնչեւական, հնչեւացի, հնչեւա-
գիր. եւն:

Հայկազեանին բերած օրինակները ար-
մատին՝ այսինքն հնչեւին մէջ ալ ե-ով
են, հնչեւ. բայց սխալ է. արմատը է-է,
ածանցմանց եւ բարդութեանց մէջ է որ
ե-ի կը փոխուի ըստ օրինի: Ասի՝ անուգ-

դպիկ աւելի փաստ մը հերկեակտանը ե-ով
զրեւու:

Ուստի մի՛ զրէք հերկն, այլ հերկն, բայց

Մի՛ զրէք

ՀԵՂԷՆԱԿԱՆ

Այլ զրեցէք

ՀԵՂԷՆԱԿԱՆ

ԻՊ.

Մի՛ Գրէք

ԳՈՐԾՆԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷ՛Ք

ԳՈՐԾՆԵՆՈՒԹԻՒՆ

Մէկէ աւելի անգամներ է որ կը հան-
դիպիմ այդ սխալին: Դեռ ինչե՛ր պիտի
չտեսնենք արդեօք: Տեսնենք թէ ինչպէս
կազմուած է այդ բառը: Անշուշտ գործ
բառէն, որ ուն ածանցով եղած է գործուն,
եայ ածանցն ալ բարդուելով՝ եղած է գոր-
ծունեայ: Գիտենք որ ԵԱՅ = Է. քրիստո-
նեայ՝ քրիստոնէի, քրիստոնէութիւն, հրեայ,
հրեութիւն. քաղկայ՝ քաղկութիւն, եւն:
Ահա քանի մը օրինակներ. «Գործուն
եւ հնազանդ» (Վեցօր. Գ.). Զերմ եւ գոր-
ծուն եւ շարժուն. (Նիսս.):

Ու ածանցը համազօր օ-ի. գործօն. «Գոր-
ծօնաց գործոյն տացեն զայն» (գործողնե-
րուն) (Դ. Թգ. ԺԲ. 14.) — «Մին չար,
եւ չարեաց գործօն (Եղեկի), եւն:

Գործունէն՝ գործունեայ. գործօնէն՝ գոր-
ծօնեայ. «Գործօնէիցն, որք հատանեն ըզ-
փայտն» (Ֆ. Մն. Բ.) — «Ե՛րթ առ մեղուն
եւ ուսիր, զիարդ գործօնեայ է (Առակ Գ.
8) — «Գործունեայք ըստ արժանեացն ընկալ-
ցին...» (Խոսր.), եւն, եւն: Բուն հինքը
գործօնեայ կը սիրեն փոխանակ գործօնեայի:

Գործունեութիւն նոր բառ է. պիտի կըր-
նայ ըստիւ նաեւ գործօնեութիւն, բայց ա-
ւելի անուշ է առաջինը:

Ուրի՛ օ-ի փոփոխումը կայ եւ գործն քա-
ռին մէջ. գողտն, գողտնք, գողտնի. նոյն
նման մոտացօնք՝ մոտացումք, եւն՝ Դառնա-
լով մեր գործօնեութիւն սխալին, հայելիի

պէս պարզ է, որ պէտք է ըլլայ գործօնեու-
թիւն կամ գործօնեութիւն. ինչպէս պարտօ-
նեայ՝ պաշտօնեութիւն:

Ունեցածնիս պարզ ու չէ՛ որ ըստ օրինի՝
ըթի փոխուի. ինչպէս կը տեսնուի գործ-
նականին մէջ՝ որ ելած է գործունէն. այլ
ունեայ որուն եայ ածանցն է որ կը փո-
խուի ե-ի, եւ կ'ըլլայ ունէ, եւ որ միա-
նալով արմատին եւ բիւն ածանցին, կ'ըլ-
լայ գործօնեութիւն, պարզ, մաքուր եւ ըն-
տիր: Ուստի

Մի՛ զրէք

ԳՈՐԾՆԵՆՈՒԹԻՒՆ

Այլ զրեցէք

ԳՈՐԾՆԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԻՊ.

Մի՛ Գրէք

ՈՒՂՂԵՑՈՅՑ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԷ՛Ք

ՈՒՂՂԵՑՈՅՑ

Նոր ձեռքս հասած գրքոյի մը մէջ տե-
սայ սոյն սխալը. «... ինքը եղած է պատ-
րաստողը ուղղեցոյք մը ուրիշներու հա-
մար»:

Ուրիշ ատեններ ալ հանդիպած եմ ուղ-
ղեցրական, ուղղեւոր, եւ նման ձեւերու:
Սխալ է: Շփոթութիւնը առաջ եկած է
ուղիղ բառէն:

Ուրեմն ուղի՛ ձամբայ կը նշանակէ, եւ
կը զրուի նաեւ ուղ, որ լծորդ է թուրքե-
լէն եօթին:

Ունիշ ատեններ ալ հանդիպելի, ուղոյ լինել ու
ճերը՝ զարբարի մէջ: Եւ դարձեալ ուղե-
գնաց, ուղեկից, ուղեւոր, ուղեւորիկ, ուղեւո-
րութիւն, եւն, բառերը:

Ղաւոր մէկ՝ որովհետեւ արմատին մէջ
մէկ հատ միայն կայ: Ուղարկել կամ յու-
ղարկել բայն ալ նոյն ուղէն: Յուղի ար-
կանելը ամփոփուած: Յաւելուածով բայերը
երբ բարդուին գոյականին հետ՝ իրենց
յաւելուածոյ զրեւը կը կորսնցնեն, եւ
լծորդութիւնն ալ կը փոխեն. երկիք

պագումել, կ'ըլլայ երկրպագել. ձեռն արկա-
նել, ձեռնտրկել, եւն. այսպէս յոդ կամ
յոսի արկանելէն ալ՝ ուղարկել, եւ ոչ թէ
յոսիղարկել:

Իսկ Ուղիղը երկու դատով է, որով կ'ը-
սենք ուղղութիւն, ուղղակի, ուղիւ, ուղղորդ,
ուղղաբարոյ, ուղղագիծ, ուղղացրութիւն, ուղ-
ղագործ, ուղղադատ, եւն, եւն:

Ունինք նաեւ ուղեղ կամ ուղիղ բառն ալ,
որ ըսել է շղեղ. հոս ալ կրկին դատ ըլ-
լալուն, Եղեիկ կ'ըսէ. «Յուղղոյն սնանա-
լոյ՝ եւ ի մտաց իսկ անկանի մարդ»: Երբ
վերնատունը դատարկի՝ մարդ խելքն ալ
կը կորսնցնէ: Ունինք նոյնպէս շաղիղ բառը,
որմէ՝ շաղղակեր: «Ոչ շաղղով եւ արեամբ
ուռուցեալ յառնեն մարմինքն», (Եղեիկ), եւն:

Ուստի մի՛ ընէք այդպիսի յախնձոր
սխալ, որ կրնայ նոյն իսկ անհոգութեան
ծնունդ ըլլալ. զի շատ անգամ զբարբար
գիտողներն ալ կ'ընեն նմանօրինակ կո-
թով սխալներ: Եւ արդ հարկ իսկ մնաց
ըսելու թէ՝

Մի՛ զրէք

ՈՒՂԵՆՑՈՑՑ

Այլ զրեցէ՛ք

ՈՒՂԵՆՑՈՑՑ

(Շարունակելի)

Հ. Ա. ՂԱՅԻԿԵԱՆ

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԱՊԱՆԱՔԱՐԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

(ԺՁ. ԺԼ. ԺԸ և ԺԹ Գ-Բ. Կ. Պ-Լ-)

(Շար. տես Բազմ. 1929, էջ 149)

Ձ.

(ԺԹ դար 1800-1865)

36. Զոր աշխարհ ոչ կալաւ

ոչ Բաբել ընդ Արեաց.

դարձուցին ողջանդամ

եւ ետուն հայրենեաց:

ՁԱՅՈՒՆԻ ՍԱՄԱՆՃԱՆ

ըզկրտօսերն յուստերաց.

ըզՅովսէփ վախճանեալ

այս տապան ամփոփեաց:

Ամաց ԵԱ ի հոկոս. 22 1821

36. Թաււնց յազնէ ի Սիւրասեան
Ազուլեցոյ զարմ յարգական
Յովակիմ պերճ գզնիւ աղայն
Հանգեաւ ի Տէր յայս դամբարան

Վարդ գեղեցկափայլ՝ յարմատոյ բարեաց.

ի ցեղէ մեծաց՝ ազգաւ վեհազանց:

Քսան եւ հնգից՝ մինչ հնաս կենաց.

Գերագանց արդեամբ գիւնստն կիցեաց:

Իշխանացեալ էր՝ ցանկալին բազմաց.

Խնդութեամբ լցան՝ շատք ի լսողաց:

Սակայն վառ շուք՝ օրհասին դիպումս.

Չեթող հասանել՝ աւուրց հարսանեաց:

Որշափ ցաւագին՝ կական ողբ եւ լաց.

Մատոց ընտանեաց՝ արար սեւագզեաց.

Արդ խնդրէ ասել՝ ի հանդիպողաց

Հոգւոյն ողորմի՛ ողորմած Աստուծո:

յամի Տեառն 1821 ղեկ. 5:

37. Հրաւէր երկնառաք կոչեաց զայս տիկին՝.
Անցանել յայս վայր մի՞ն խաւարին:
Յարկ երկնածնաց օթարան վերջին.
Իամից հեւրենկալ վեհին եւ ումկին:
Մարեամ խոհական դուստր էր Պետրի ծին.
Ի Պոստոս ծնեալ պանդուխտ ի Պոլսին:
Նոյն միշտ բարեպաշտ՝ քաղցր ամենեօին.
Առ սէր զաւակաց գործող հրաշալին.
Սա կին մեծանուն բժիշկ Մանուկին.
Ունակ պանծանօք հօթնեակ զաւակին:
Իախացեալ զարմիւք Թոռամբք բնալին.
Դիւցազնական մայր եղև բոլորին:

1. Այս առաջնագիրին առիթուն սկզբնաւորները կը
կազմեն հոստեալ բուրբ. «Հայր Միքայիլ Երզնկացի Հայր
Միքայիլ Բժշկեան, Տրապիզոնցի ծնեալ 1777 հոկտեմբեր
15. վախճանեալ 1851. Երկարտիւթիւնները, ձեռնա-
րան Գիտելեաց. Վարժութիւն Մանկանց. Համուքիւն
Մանկանց. Քերականութիւն Բազմալեզուան. Քերա-
կանութիւն Հայ-Ռուս. Սրբազան Պատմութիւն եւ Վարք
Քահանայապետաց. Հանապարհորդութիւն ի Լեւոստան.
Յայտնութիւն Աստուածգիտութեան. Նշարագրի վարուց
երեւելի արանց եայլն (Միւրթար. Վեհաթիկ 1901 էջ
220):

«... ԺԸ դարուն սկիզբը, քանի մը թատերական փոր-
ձեր տեղի կ'ունենան Պոլիս մասնաւոր շրջանակներու
մէջ, Առաջին նախաձեռնարկը Միւրթարեան մըն է. Հ.
Միքայիլ Բժշկեան Տրապիզոնցի. 1815էն 1817 Պոլիս
մնալով Տեղեկանց ապարտեքին մէջ, աշխարհաբար լե-
զուով թատերադրութիւններ եւ կատակերգութիւններ թարգ-
մանօրէն յօրինուած Ներկայացնել կու տայ »:

(Միւրթարի Պէշեկթաշլեանի կենսոյն ու Գործը. Արշակ
Չօպանեանէ, փարիզ 1907 էջ 86):